

Om den urbana region

Öresundsregionen beskrivs ofta som en ekonomisk och kulturell knutpunkt i ett större internationellt samarbete kring Östersjön, med tydlig inspiration från det historiska Hansaförbundet. Men vare sig regionen marknadsförs som ett tillväxtcenter för läkemedelsindustrin eller som monument och upplevelse för turisterna, har det inte mycket att göra med det sätt på vilket invånarna själva använder och upplever regionen.

Öresundsregionen är en urban region. För även om många av invånarna bor i lantliga omgivningar, har de i stort sett alla omedelbar tillgång till urbana faciliteter. Enligt FN lever 3/4 av befolkningen i den industrialiserade världen idag i stadsområden, men det är inte nödvändigtvis städer i traditionell mening.

Det finns två tendenser som verkar vara karaktäristiska för utvecklingen av de urbana regionerna. Segmenteringen av regionens invånare och den parallella utbredningen av nätverksstrukturer är två till synes motstridiga tendenser, som inte desto mindre verkar gemensamt för att bryta ner stadens inre sammanhang och yttre avgränsningar.

Det som skiljer Öresundsregionen från andra urbana regioner är överskridandet av en statsgräns, men utvecklingen av Öresundsregionen handlar inte bara om brobyggande mellan två nationalstater. Den urbana utvecklingen är samtidigt uttryck för globala samhällsförändringar. Och även om den lokala diskussionen ofta handlar om särskilda historiska förhållanden eller kulturella särdrag, vilka antingen binder samman eller skiljer svenskar och danskar åt, utgör invånarna i Öresundsregionen inte två homogena befolkningsgrupper.

Medan gränserna mellan staden och landet gradvis mister sin betydelse, uppstår nya gränser mellan många mindre och ofta ghettoliknande enklaver. De ursprungliga spanska och sicilianska ghettona anses ha upprättats på initiativ av judarna själva. Först på 1300-talet tvingades judarna att på vissa platser bo i ghetton som var avspärrade från den övriga staden. Nutidens ghetton är däremot inte resultatet av tvång, de uppstår genom att man helt enkelt söker sig till de grupper som liknar en själv. De omfattar därför inte längre enbart utstötta befolkningsgrupper utan människor ur alla samhällsskikt, som känner att de delar en gemensam social eller kulturell identitet som skiljer dem från andra. Därför är det inte längre ghettot som är avgränsat från staden utan hela staden som i stigande grad håller på att "ghettoriserats".

Det är en utveckling som redan manifesterar sig tydligt på andra platser i världen: *Los Angeles is a city of ghettos, wealthy or impoverished islands defined and patrolled by their occupants. The police ensure that the diverse economic and ethnic groups are isolated from each other and the freeways provide routes through the metropolis, so that the inhabitants of the city never enter hostile territory.* Jonathan Hill, *Quaderns* 217, 1997.

Samtidigt gör den ökade mobiliteten och de utbyggda nätverken det möjligt för invånarna sluta sig samman med likasinnade på andra platser i regionen och i världen. På så sätt kan de göra sig oberoende av de grannar som de ändå inte har något gemensamt med.

Utbredningen av existerande och utvecklingen av nya kommunikationsformer, vilka underlättar tribaliseringsprocesserna, tillhör paradoxalt nog samma utveckling som skapar platser som man inte riktigt kan känna någon gemenskap med, som när man zappar runt mellan TV:ns spridda världar, kör runt i de oändliga förtortsmiljöerna, släntrar runt i inköpscentret, surfar på nätet eller driver omkring i transithallens malström av olika kulturer.

Men det som verkar vara helt nya sätt att uppleva världen på, påminner samtidigt överraskande nog mycket om de återgivningar av spridda / överlagrade och tillsynes osammanhängande händelser man kan finna i förhistoriska kontuttryck. Medan perioden före historien var karaktäriserad av att händelserna utspelade sig så långsamt att den mänskliga uppfattningsförmågan inte kunde se dem som historiska, utspelar de sig nu allt för snabbt för att vi skall kunna skapa oss en helhetsbild av världen runt omkring oss.